

Využití tepelných čerpadel ve sladovnách a pivovarských provozech – může být Váš provoz zdrojem tepla pro ostatní?

Průmyslová tepelná čerpadla o tepelných výkonech řádově v MW

Tematické okruhy:

- Co to vlastně tepelné čerpadlo je?
- Druhy tepelných čerpadel a konkrétní tepelná čerpadla v praktických příkladech
- Kombinovaná výroba tepla a chladu pomocí tepelných čerpadel v praktických příkladech
- Využití odpadního nízko potenciálního tepla ze sladovny pro vytápění hvozdu sladoven a celková tepelná bilance
- Jak přeměnit sladovnu ze spotřebitele tepla na dodavatele tepla pro jiné provozy...
- Ekonomika výroby tepla pomocí tepelných čerpadel x vlastní obnovitelné zdroje (Fotovoltaické a větrné elektrárny) jako zdroj elektrické energie pro tepelná čerpadla

Co je energie a jak se chová?

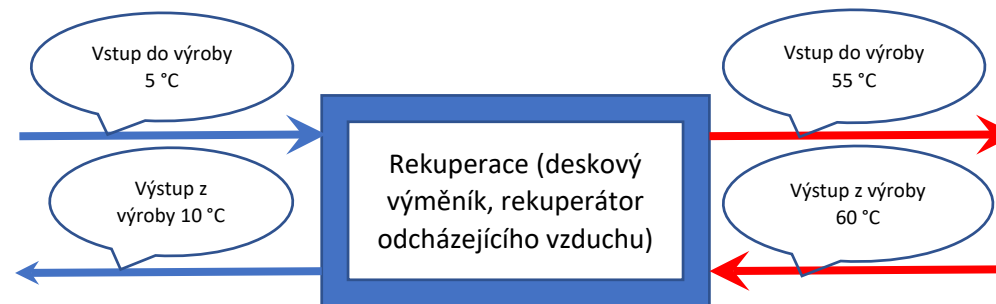
- Energii známe:
  - Tepelnou
  - Elektrickou
  - Pohybovou
  - Tlakovou
  - A jiné ....
- Platí základní fyzikální **zákon o zachování energie**, který říká, že „**energií nelze vyrobit ani zničit, ale pouze přeměnit na jiný druh energie**“.
- Pokud si toto uvědomíme, tak jenom musíme nalézt způsob, jak přeměnit jeden druh energie na druhý a ten druhý správně zpracovat.

Co musíme udělat pro energetické úspory podniku?

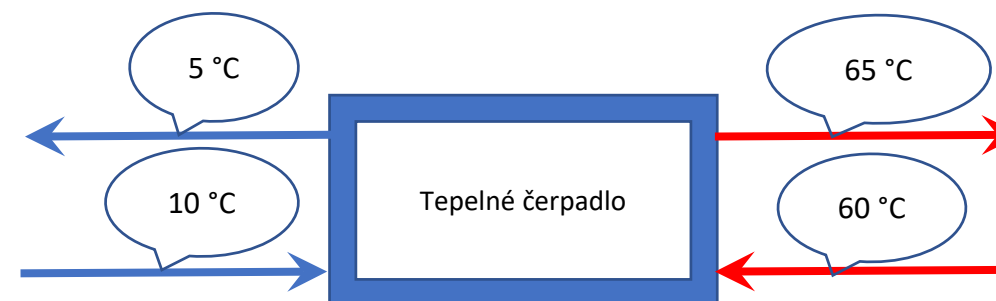
- Hledat, kde plýtváme energií místo toho abychom v zájmu energetických úspor transportovali energii z jedné formy na druhou
- Hledat, kde v našich provozech jsme schopni sloučit výrobu tepla a chladu do jednoho provozu, kdy za jedny peníze vyrobíme obojí.
- Hledat, jakou energii jsme schopni si vyrobit sami z našich odpadů

Rozdíl mezi rekuperací tepla a tepelným čerpadlem

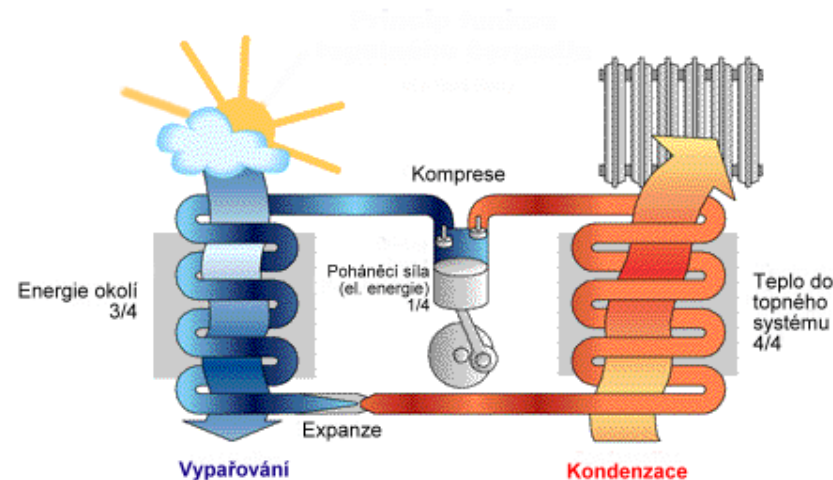
Rekuperace tepla – předání tepla media odcházející z výrobního procesu mediu vstupujícímu do výrobního procesu. Tato rekuperace probíhá **bez** využití další externí energie.

Tepelné čerpadlo – odebírá teplo z nízko potenciální strany a transportuje teplo na vysoko potenciální stranu **s využitím** další energie (elektrické) zajišťující tuto transformaci.

Co to vlastně tepelné čerpadlo je a co dělá?

Co je to **COP**? – topný faktor neboli účinnost tepelného čerpadla. Udává poměr vyprodukované tepelné energie a spotřebované elektrické energie. Je silně ovlivňován teplotní hladinou nízko potenciálního tepla a teplotní hladinou vysoko potenciálního tepla. Obecně platí, že čím vyšší rozdíl teplot mezi zdroje tepla a spotřebičem potřebujeme překonávat, tím nižší je účinnost tepelného čerpadla.

DRUHY TEPELNÝCH ČERPADEL – ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ PODLE ZDROJŮ NÍZKO POTENCIÁLNÍHO TEPLA

Tepelné čerpadlo **VZDUCH / VZDUCH** - známe jako klimatizace s využitím jak pro vytápění, tak i chlazení.

Tepelné čerpadlo **VZDUCH / VODA** – může fungovat v režimu topení nebo chlazení. V režimu topení odebírá nízko potenciální teplo z venkovního vzduchu (funguje až do cca -20 °C) a předává vysoko potenciální teplo do okruhu topné vody. V režimu chlazení odebírá teplo z okruhu vody a odevzdává do venkovního vzduchu (CHILLER).

Některé typy tepelných čerpadel **VZDUCH / VODA** umožňují instalaci dodatečného výměníku pro **zpětné získávání tepla** od kompresoru tepelného čerpadla. Tento výměník **výrazně zvyšuje celkovou tepelnou účinnost při nízkých venkovních teplotách**. Srovnání tepelné účinnosti tepelného čerpadla s a bez přídatného výměníku pro zpětné získávání tepla je uvedeno na příkladu následujících selekcí (selekce pro venkovní teplotu -14°C):

Performance Information			
Mode		Cooling	Heating
Cooling Capacity ⁽²⁾	kW	97.1	-
Heating Capacity ⁽²⁾	kW	-	57.4
Instantaneous Heating Capacity ⁽¹⁾	kW	-	61.4
Cooling Efficiency (EER) ⁽²⁾	kW/kW	2.75	-
Heating Efficiency (COP) ⁽²⁾	kW/kW	-	1.86
Unit Power Input ⁽²⁾	kW	35.3	30.9
Sound power level (LwA) ⁽²⁾	dB(A)	83.5	-
Sound Pressure Level at 10.0m (LpA) ⁽²⁾	dB(A)	52.0	-
Minimum Capacity ⁽³⁾	kW	35.9	-
Maximum Capacity	kW	97.1	-

- (1) Not certified value not taking the potential hot gas defrost cycles into account, resulting of the climatic outdoor conditions.
 (2) All performances are compliant with EN14511 – 3 : 2018. Sound power level according to ISO9614 – 1.
 (3) Due to the minimum flow rate allowable, a lower inlet water temperature might have to be specified to achieve this performance.

Operating Conditions			
System element		Cooling	Heating
Water heat exchanger			
Fluid	Fluid Type	Ethylene Glycol 30%	Ethylene Glycol 30%
	Fouling Factor (sqm-K)/kW	0	0
	Leaving Temperature °C	7.0	40.0
	Entering Temperature °C	15.0	35.0
	Fluid Flow l/s	3.20	3.20
	Total Pressure Drop kPa	25.3	23.4
Air heat exchanger			
Air	Entering Air Temperature (dry bulb) °C	35.0	-14.0
	Entering Air Temperature (wet bulb) °C	-	-15.2
	Relative Humidity %	-	53
Altitude	m	0	

Performance Information			
Mode		Cooling	Heating
Cooling Capacity ⁽²⁾	kW	97.1	-
Heating Capacity ⁽²⁾	kW	-	57.4
Instantaneous Heating Capacity ⁽¹⁾	kW	-	61.4
Cooling Efficiency (EER) ⁽²⁾	kW/kW	2.75	-
Heating Efficiency (COP) ⁽²⁾	kW/kW	-	1.86
Partial Heat recovery Capacity ⁽²⁾	kW	57.9	40.6
Unit Power Input ⁽²⁾	kW	35.3	30.9
Sound power level (LwA) ⁽²⁾	dB(A)	83.5	-
Sound Pressure Level at 10.0m (LpA) ⁽²⁾	dB(A)	52.0	-
Minimum Capacity ⁽³⁾	kW	35.9	-
Maximum Capacity	kW	97.1	-

- (1) Not certified value not taking the potential hot gas defrost cycles into account, resulting of the climatic outdoor conditions.
 (2) All performances are not compliant with EN14511 – 3 : 2018. Sound Power level according to ISO9614-1. Cooling performances are given with Partial Heat Recovery off (except Partial Heat Recovery Capacity). Due to the minimum flow rate allowable, a lower inlet water temperature might have to be specified to achieve this performance.
 (3) Due to the minimum flow rate allowable, a lower inlet water temperature might have to be specified to achieve this performance.

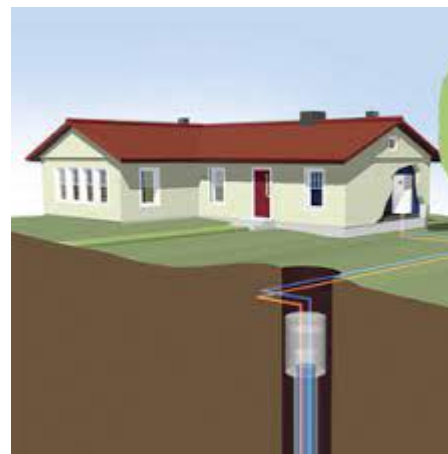
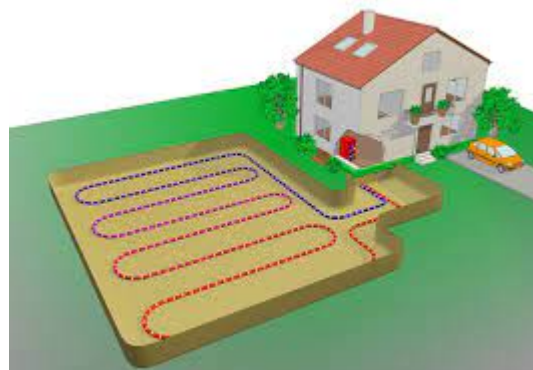
Operating Conditions			
System element		Cooling	Heating
Water heat exchanger			
Fluid	Fluid Type	Ethylene Glycol 30%	Ethylene Glycol 30%
	Fouling Factor (sqm-K)/kW	0	0
	Leaving Temperature °C	7.0	40.0
	Entering Temperature °C	15.0	35.0
	Fluid Flow l/s	3.20	3.20
	Total Pressure Drop kPa	25.3	23.4
Air heat exchanger			
Air	Entering Air Temperature (dry bulb) °C	35.0	-14.0
	Entering Air Temperature (wet bulb) °C	-	-15.2
	Relative Humidity %	-	53
Desuperheater			
Fluid	Fluid Type	Ethylene Glycol 30%	Ethylene Glycol 30%
	Fouling Factor (sqm-K)/kW	0	0
	Leaving Temperature °C	45.0	45.0
	Entering Temperature °C	35.0	35.0
	Fluid Flow l/s	1.49	1.05
Total Pressure Drop kPa	48.7	24.2	
Altitude	m	0	

Tepelné čerpadlo **VODA / VODA** –
Zde vychlazujeme zdroj tepla
(například odpadní technologickou
vodu, vodu z řeky, ze studny apod.) a
prostřednictvím tepelného čerpadla
přenášíme teplo na vysoký potenciál
do okruhu topné vody (až na teploty
např. 85°C, u rotačních tepelných
čerpadel až 120°C), kde jej
využíváme pro technologii.

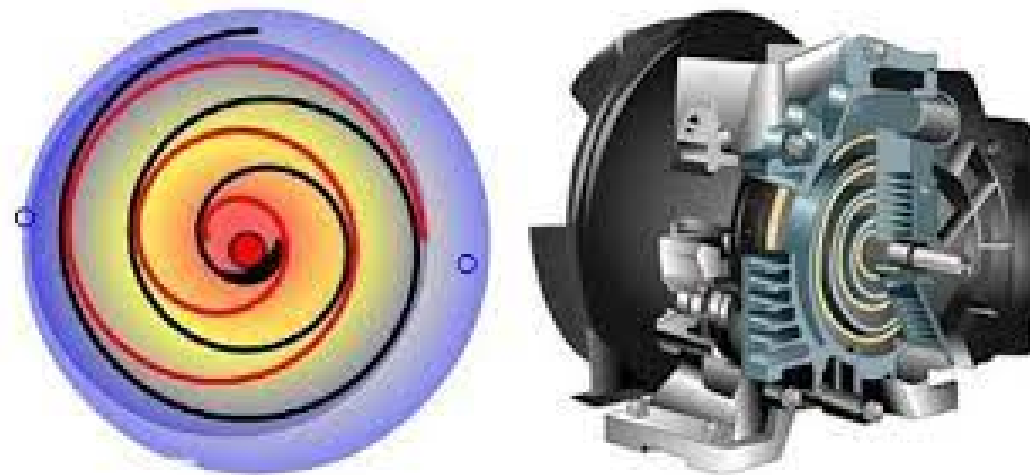

Tepelné čerpadlo **ZEMĚ / VODA** – Je defacto tepelným čerpadlem VODA/VODA přičemž zdrojem tepla je země, z které se odebírá teplo buď z vodního vrtu a druhým vrtem se voda nechává zpětně zasakovat, nebo je v zemi uložena dlouhá hadice, která přes svou stěnu postupně odebírá teplo ze země přes uzavřený cirkulační okruh mezi tepelným čerpadlem a zemí.

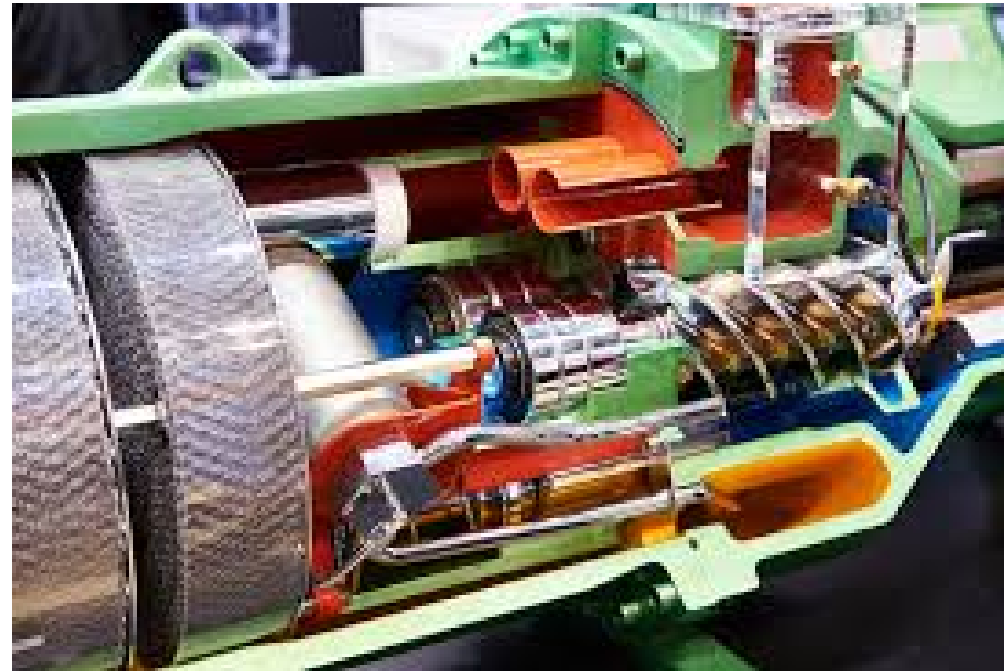

DRUHY TEPELNÝCH ČERPADEL – ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ PODLE POUŽITÉ TECHNOLOGIE

- Tepelná čerpadla se SCROLL kompresory

- Tepelná čerpadla se šroubovými kompresory
(použití u vysokých tepelných výkonů – pro velký objem přenášeného tepla)

- Rotační tepelná čerpadla
  - Použití pro velké teplotní rozdíly na vstupu a výstupu
  - Současně se používá pro vysokoteplotní aplikace
  - Nevýhoda: Vysoká investiční náročnost

Jedna zvláště výhodná aplikace je, když je ve výrobním procesu vyžadována horká voda (např. v chemickém průmyslu). V tomto případě může být jako **zdroj použita chladicí voda** a teplá voda může být poskytnuta pro výrobní proces. Jedná se o velmi efektivní aplikaci v teplotním rozsahu, kterého nelze dosáhnout běžnými tepelnými čerpadly. (<https://www.ecop.at/en/home-4/>)

Přívod v (°C) (teplá voda z výroby – vstup do TČ)	90
Odběr (°C) horké vody pro výrobu – výstup z TČ)	120
Zdroj tepla (°C) (chladicí voda – vratka z chlazení produktu)	80
Výstup zdroje (°C) (chladicí voda – odtok na chlazení)	55
COP	5,33

Kombinovaná výroba tepla a chladu v praktických příkladech

V praxi lze nalézt plno příkladů, kde potřebujete současně chladit a vytápět. Přitom jak výrobu chladu, tak výrobu tepla zajišťujete nyní samostatnými procesními úkony a na oba úkony využíváte společné médium a to elektrickou energii nebo jiný zdroj (zemní plyn, páru, horkou vodu).

Příklady mrhání primární elektrickou energií, plynem nebo párou ze sladoven a pivovarů při nevyužívání odpadních tepelných energií:

Příklady chlazení:

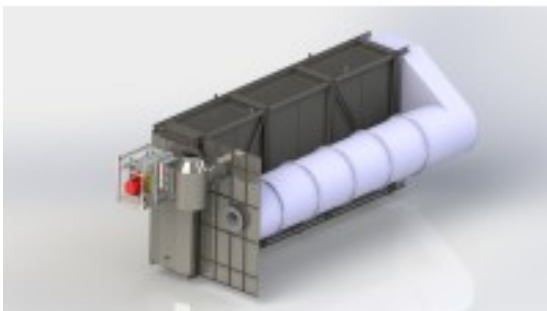
- Chlazení VZDUCHU klíčirny (řádově stovky až tisíce kW chladu)
  - Chlazení GLYCOLu pro chlazení kvasných CK tanků a kádí při výrobě piva (řádově stovky až tisíce kW chladu)
- je vyráběno
- v aktivních CHILLERech poháněných elektrickou energií a teplo odebrané z chladicí vody je odváděno do volného venkovního vzduchu
  - pomocí absorpčního chlazení, přičemž pro výrobu chladu se zde využívá teplo např z teplárny v podobě horké vody nebo páry

Příklady Topení:

- Vytápění hvozdů (řádově potřebujeme tisíce až desetitisíce potřebných kW tepelného výkonu pro sušení sladu v závislosti na velikosti výrobní šarže). Teplo pro ohřev vzduchu je zde získáváno spalováním zemního plynu v nepřímých trubičkových ohřívácích vzduchu nebo z páry (zdroj výroby páry zemní plyn nebo spalování uhlí a dřevní štěpky?).

Co to vlastně kombinovaná výroba chladu a tepla je?

Kombinovanou výrobou tepla a chladu rozumíme využívání odpadního tepla z výroby chladu pro výrobu topné vody využitelné v další technologii.

Příklad vhodného využití společné výroby tepla a chladu:

- Při výrobě ledové vody pro technologii chlazení klíčírny se teplo v tepelném čerpadle voda/voda odevzdá do topného okruhu vytápění hvozdů.
- Při výrobě ledové vody (glycolu) pro technologii chlazení pivních tanků se teplo v tepelném čerpadle odevzdá na ohřev nebo předehřev technologické vody ve výrobním procesu
- Při výrobě ledové vody (glycolu) pro technologii chlazení mléka se teplo v tepelném čerpadle předá na ohřev nebo předehřev v jiné části technologického procesu nebo pro ohřev TUV
- Při výrobě ledové vody (glycolu) pro technologii chlazení masa se teplo v tepelném čerpadle předá na ohřev nebo předehřev v jiné části technologického procesu nebo pro ohřev TUV
- Pro sušící komoru s teplotou sušení kolem 60 – 70 °C (vytápěnou horkou vodou) využít teplo které vyrobí tepelné čerpadlo, které odebírá teplo z místnosti kde se výrobky chladí a kde s nimi pracují lidé.

Ekonomika společné výroby tepla a chladu:

Při společné výrobě tepla a chladu musíme postupovat dle technologických požadavků na výrobu tepla a chladu. Příkladem je selekce **jednostupňového ohřevu vody** viz tabulka, kdy na jedné straně chceme vyrábět chlad v podobě GLYCOLu s teplotním spádem 0/-4°C a na druhé straně potřebujeme topit na teplotním spádu 50/45°C.

Chladicí výkon [kW]	754
Topný výkon [kW]	1 015
Elektrický příkon [kW]	286
Výroba energie chladu a tepla [kW]	1 769
Společné COP [kW]	6,18

Performance Information	
Mode	Heating
Heating Capacity ⁽¹⁾	kW 1015
Cooling Capacity to Source ⁽¹⁾	kW 754
Heating Efficiency (COP) ⁽¹⁾	kW/kW 3.55
Unit Power Input ⁽¹⁾	kW 286
Sound power level (LwA) ⁽¹⁾	dB(A) 103.0
Sound Pressure Level at 1.0m (LpA) ⁽¹⁾	dB(A) 84.0

(1) All performances are compliant with EN14511 – 3 : 2018. Sound power level according to ISO9614 – 1.

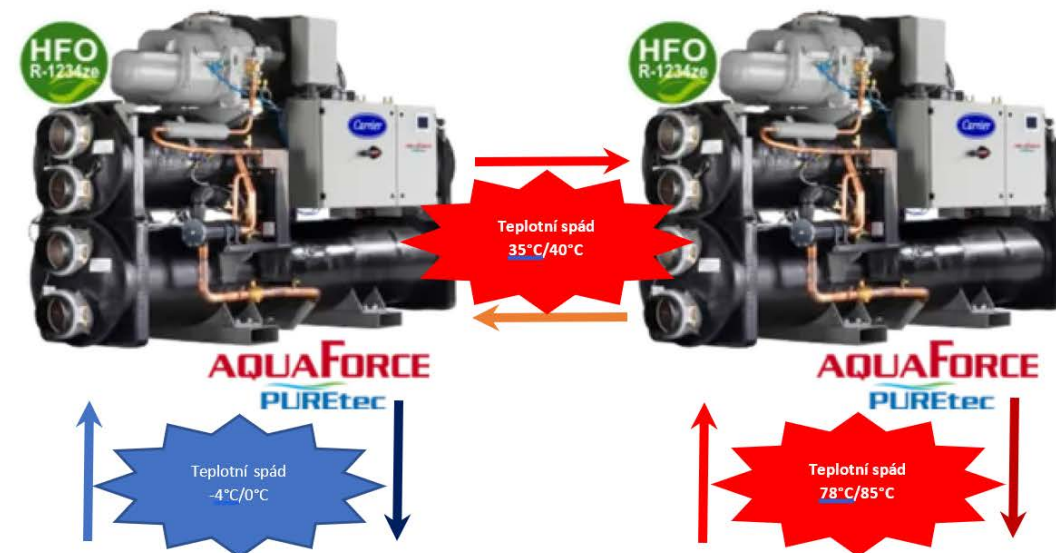
Operating Conditions	
System element	Heating
Evaporator	
Fluid Type	Ethylene Glycol 30%
Fouling Factor (sqm-K)/kW	0
Leaving Temperature °C	-4.0
Entering Temperature °C	0.0
Fluid Flow l/s	49.4
Total Pressure Drop kPa	56
Condenser	
Fluid Type	Fresh Water
Fouling Factor (sqm-K)/kW	0
Leaving Temperature °C	50.0
Entering Temperature °C	45.0
Fluid Flow l/s	49.0
Total Pressure Drop kPa	17.2
Altitude m	0

Ekonomika společné výroby tepla a chladu:

Příklad **dvoustupňového předávání tepla** z chlazení CK tanků pro vytápění hvozdu.

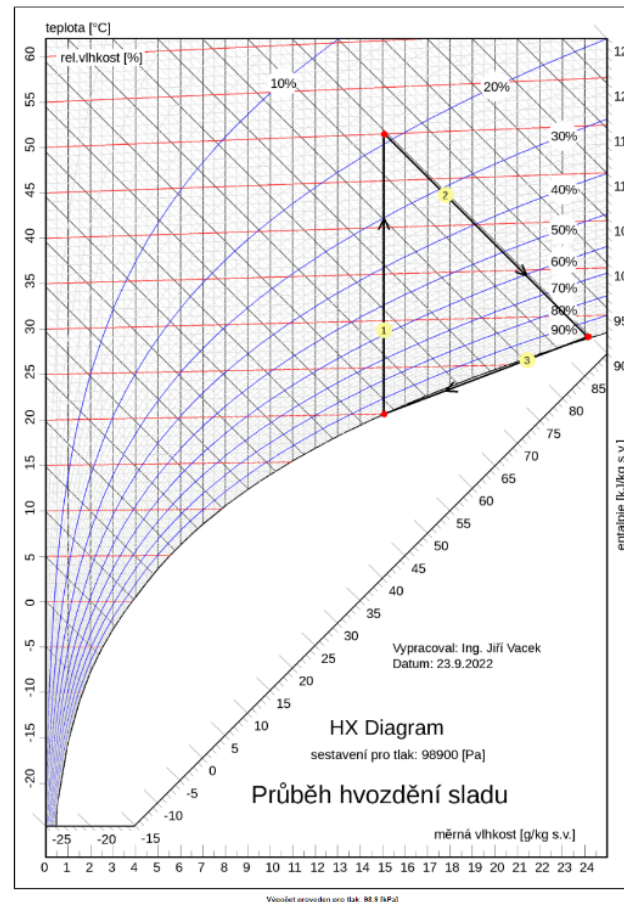
Chladicí výkon 1 stupně [kW] (-4/0°C)	788
Topný výkon 2 stupně [kW] (78/85°C)	1 410
Elektrický příkon 1 a 2 stupně [kW]	234 + 419
Výroba energie chladu a tepla [kW]	2 198
Společné COP [kW]	3,37

Využití odpadního nízko potenciálního tepla ze sladovny pro vytápění hvozdů sladen a celková tepelná bilance

Zdroje odpadního nízko potenciálního tepla na sladovnách:

- Odcházející nasycený vzduch z dvou lískového nebo tandemového hvozdů (100% potřebné energie pro ohřev vzduchu na teploty hvozdění)
- Teplo z chlazení klíčirny (v maximu produkce tepla z chlazení přibližně ¼ požadavku tepla pro aktuální spotřebu tepla na hvozdě). Navíc se jedná o sezonní záležitost.

Výpočet proveden pro tlak: 98.9 [kPa]

Úprava - 1 - Ohřev vzduchu - Typ úpravy: OHŘEV

Vstup: 20 [°C]; 100 [%]; 15.1 [g/kg]; 58.44 [kJ/kg]; 1 [m³/s]
 Výstup: 50 [°C]; 19 [%]; 15.1 [g/kg]; 89.58 [kJ/kg]; 1.102 [m³/s]
 Tepelný výkon ohřevu: 35.74 [kW]

Úprava - 2 - Průchod vzduchu přes slad - Typ úpravy: ADIABATICKÉ VLHČENÍ

Vstup: 50 [°C]; 19 [%]; 15.1 [g/kg]; 89.63 [kJ/kg]; 1.102 [m³/s]
 Výstup: 27.8 [°C]; 99 [%]; 24.1 [g/kg]; 89.63 [kJ/kg]; 1.041 [m³/s]
 Tepelný výkon citelný: 26.67 [kW]; Množství vody: 37.35 [kg/h]

Úprava - 3 - Chlazení vzduchu - Typ úpravy: CHLAZENÍ

Vstup: 27.8 [°C]; 99 [%]; 24.2 [g/kg]; 89.77 [kJ/kg]; 1.041 [m³/s]
 Výstup: 20 [°C]; 100 [%]; 15.1 [g/kg]; 58.44 [kJ/kg]; 0.9997 [m³/s]
 Tepelný výkon celkový: 35.95 [kW]; Tepelný výkon citelný: 9.374 [kW]; Množství zkondenzované vody: 37.6 [kg/h]

Jak přeměnit sladovnu ze spotřebitele tepla na dodavatele tepla pro jiné provozy

Jedná se o nelehký úkol spojený s rozsáhlými investicemi do jímání nízko potenciálního tepla a jeho transformace do vysoko potenciálního tepla. Tento úkol je však již v dnešní době realizovatelný za splnění následujících podmínek:

- Cílené využívání nízko potenciální energie odpadního vzduchu (vychlazování vzduchu na stejnou teplotu jako má nasávaný vzduch do hvozdu) a jeho transformace pomocí tepelných čerpadel na zdroje tepla o vysokém potenciálu v podobě horké topné vody
- Cílené využívání tepla z chlazení vzduchu pro klíčírnu a jeho transformace pomocí tepelných čerpadel na zdroje tepla o vysokém potenciálu v podobě horké topné vody

Tepelné přebytky, které takto budou vznikat ve hvozdu odpovídají množství elektrické energie, která je investována do pohonu tepelných čerpadel určených pro vychlazování nasyceného vzduchu.

Ekonomika výroby tepla tepelným čerpadlem

Faktory určující ekonomiku

- Existuje zdroj odpadního tepla? Jaká je jeho dostupnost a stabilita?
- Existuje odpovídající spotřeba tepla?
- Jak časově koresponduje stabilita odběru tepla s dostupným zdrojem odpadního tepla?
- Jaká je cena elektrické energie pro pohon tepelného čerpadla?
- Jaká je cena tepla z jiného tepelného zdroje?
- Jaký je roční a měsíční proběh?
- Existuje v naší výrobě současně provoz vyžadující chlad a současně teplo?
- Nalezneme vhodné tepelné čerpadlo s potřebným teplotním spádem, který bude vyhovovat naší aplikaci a bude dostatečně efektivní?
- Jsme schopni si zlepšit efektivitu tepelného čerpadla vlastním obnovitelným zdrojem elektrické energie? (fotovoltaické elektrárny, větrné elektrárny)

Proč tepelné čerpadlo a ne vytápění plynem nebo fosilními palivy

Důvodů proč zvolit tepelné čerpadlo a ne vytápění zemním plynem nebo fosilními palivy je několik

- Zdroj tepla je místní a bezemisní
- Elektrickou energii pro pohon tepelného čerpadla můžeme získávat z vlastních obnovitelných zdrojů (fotovoltaické elektrárny, větrné elektrárny, vodní elektrárny). Důležité je vytvořit vhodný energetický mix, který bude schopen maximálně vykrývat čas spotřeby energií ve výrobním závodě.
- Zajištění plynulosti zásobování energií je možné zajistit vlastními zdroji elektrické energie umístěnými v různých lokalitách a využitím distribuční sítě energetiky (platit pak pouze poplatky za distribuci).
- Odstranění nákladů na skladování fosilních paliv
- Odstranění nákladů emisní povolenky
- Odstranění nákladů na likvidaci odpadů z fosilních tuhých paliv
- Snížení nebezpečí požáru fosilních paliv a výbuchu (prach fosilních paliv, zemní plyn)
- Odstranění emisí CO₂ a jiných plynů vznikajících při spalování fosilních paliv a zemního plynu
- Peníze za spotřebovanou elektrickou energii zůstávají částečně investorovi (v případě vlastních obnovitelných zdrojů energie) a zbytek v Evropě u výrobců elektrické energie

Jak spočítat ekonomiku využití tepelného čerpadla

Pro vyhodnocení potřebujeme následující informace

- Cena tepla z původního zdroje [Kč / MWh]
- Cena elektrické energie [Kč / MWh]
- S jakým **COP (Coefficient of Performance** – účinnost tepelného čerpadla) bude tepelné čerpadlo v naší aplikaci pracovat?
- Cena tepla z tepelného čerpadla [Kč/MWh] = Cena elektřiny [Kč/MWh] / COP

Otázky a odpovědi

Děkuji za pozornost.

Ing. Jiří Vacek

Jednatel společnosti

Tel: + 420 739 439 001

E-mail: jiri.vacek@project-malt.cz

Web: www.project-malt.cz

PROJECT MALT spol. s r.o.

Sídlo: Makarenkova 163/3, 779 00 Bystrovany

Kanceláře a výroba: Železniční 512/7, 779 00 Olomouc